

ANALIZA STANJA V DESTINACIJI

1.del: Vplivi turizma na vire v destinaciji

1.1 Narava in okolje

1.1.1 Zavarovana območja:

-**Kožbanjšček** (Natura 2000 id 3000125 po Habitatni direktivi, naravni spomenik Krčnik, ZO (zavarovano območje), EPO id 58300): dostopen po cesti, info tabla pri Krčniku (naravni most), ogled je vključen v vodene ogledne Brd (turistične agencije, TIC Brda)

-**Belo-del** porečja Belskega potoka (EPO in NV id 3348)

-**Sabotin** (Natura 2000, Park miru, EPO): dostopen po označenih planinskih poteh in asfaltirani cesti. Info table v okviru Poti miru, Sabotin-Park miru (<http://www.potmiru.si/slo/sabotin>). Vodeni ogledi s strani lokalnih turističnih vodnikov oz. v organizaciji turističnih agencij. Na 609 m visokem hribu Sabotin, ki se dviga strmo nad Sočo je urejena tudi krepčevalnica, mini vojni muzej ter možnost vodenega ogleda kaveren iz 1. Svetovne vojne - za turiste (<http://vojni-muzej-solkan.com/sl/izleti-in-pohodbitvo/gorisko-mostisce/17-sabotin>).

Zahodna pobočja pa spadajo pod območje Natura 2000 (Goriška Brda id 3000290) in EPO id 93100

-**Korada** (EPO-ekološko pomembno območje, id 55500): dostop po asfaltirani cesti, makadamski in po označenih planinskih poteh, s planinsko kočo oz. zavetišče locirano na vrhu 803 m visokega hriba Korada <http://www.pzs.si/koce.php?pid=156>

Vir: Naravovarstveni atlas:

<http://www.naravovarstveni-atlas.si/nvajavni/profile.aspx?id=N2K@ZRSVNJ>

Opišite pozitivne in negativne vplive turizma na ta območja:

POZITIVNI: lokalno prebivalstvo se zaveda pomena turizma, zato tudi vse bolj spoštuje ohranjanje narave (razen nekaterih izjem- npr. pašna skupnost). Ko pridejo na obisk tuji strokovnjaki za živalstvo v Brda z veseljem posredujejo njihove informacije, podatke oz. aktualne izsledke domačim strokovnjakom na lokalni ravni.

Velja omeniti, da pozitiven prispevek lokalnega prebivalstva do pomenljivega področja varovanja živalskih vrst narave, bodisi okolja v destinaciji Brda ni zanemarljiv, saj je opaziti vse večji delež posameznikov, ki postavlja gnezdilnice za ptice, netopirnice, pa tudi hišice za ogrožene divje čebele. Osebnostno pa sem že nekajkrat bil priča celo naklonjenosti do kač, saj se je npr. že zgodilo, da se je lokalni promet dobesedno ustavil, in sicer zaradi nepričakovanega prehoda kače čez cesto. Prav tako je moč opaziti vse več „slalomistov“ med domačimi vozniki po lokalnih cestah Brd, ki se predvsem v času pomladanskega premika žab na mrestišča, spretno preprečujejo povoze teh ogroženih bitij (bi pa rabili opozorilne table „Pozor! Žabe na cesti“).

NEGATIVNI: občasno se ponekod (na omenjenih zavarovanih področjih) pojavijo nezaželjene smeti oz. odpadki zaradi nevestnih obiskovalcev.

Vir: Borut Kumar [v nadaljevanju oznaka za opis, ki sledi — *]

aktiven član Društva za *proučevanje in ohranjanje metuljev Slovenije* (DPOMS-soustanovna članica BCE- Butterfly Conservation Europe)

-izvajanje monitoringov ogroženih vrst metuljev v Z Sloveniji po naročilu društva (EU direktive) DPOMS -predavanja in terensko delo za mladino v sklopu društvenih aktivnosti DPOMS

-2009 opravil tečaj za popisovalca plazilcev (Herpetološko društvo- SHS-Societas herpetologica slovenica)

-2009 bil na predavanju na temo *Tujerodne vrste*, ki je bilo organizirano v sklopu projekta Thuja

-marca 2009 organiziral raziskavo na terenu v Brdih glede problematike povoza dvoživk (SHS)

- 2010 in 2012 (ter tudi pozneje) popisovalec divjih odlagališč na območju občine Brda (Očistimo Slovenijo)
- avtor več člankov na spletnih straneh, strokovne revije *Natura Sloveniae* (2 članka), sodelovanje pri različnih publikacijah s področja živalstva...
- mentor na mladinskih taborih (Kodreti 2010, Kambreško 2016), ter vodja popisov plazilcev in metuljev (enodnevni tereni)
- podatke o favni pošiljam na CKFF (Center za kartografijo favne in flore), ter strokovna društva
- sodelovanje z entomologi iz sosednje Furlanije Julijske krajine
- imetnik dovoljenja za lov metuljev, ki ga je izdalo Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
- popisovalec ptic v obdobju 2006-2009 za NOAGS-Novi ornitološki Atlas gnezdil Slovenije (DOPPS-Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije)

1.1.2 Biotska raznovrstnost

Živalstvo: glej prilogo *Check-list redkih in ogroženih živalskih vrst prisotnih v občini Brda*

Rastlinstvo: na desetine različnih orhidej, mediteranska flora na Sabotinu, lepi jeglič (*Primula auricula*), gorski kosmatinec (*Pulsatilla montana*), ilirska perunika...

POZITIVNI: destinacija postaja zanimiva tudi za strokovne izlete in za izobraževalno izpopolnjevalne namene, tj. predvsem poučevanje mladine (npr. srednje in višje ter tudi za osnovne šole)

NEGATIVNI: deloma nenameren vnos tujerodnih vrst, kot je npr. navadna ambrozija, katerih semena se lahko širijo tudi s prometom.

Vir: Borut Kumar*

1.1.3 Hidrologija

-**Umetno jezero Kozlink**, kateri je bil narejen za namene namakanja, postaja sedaj pomemben tudi z vidika narave, saj tam prezimuje celo vodomec (znanstveno ime *Alcedo atthis*), ki gnezdi ob majhnih do srednje velikih počasi tekočih vodotokih obraščenih z drevjem. Glavni dejavnik za slednjega je predvsem čista voda (z veliko ribami ter dostopnost preže) [<https://sl.wikipedia.org/wiki/Vodomec>].

-**potok Kožbanjšček:** območje Natura 2000 (zg.del), bogat z naravnimi kamnitimi tvorbami kot so *Korita* (tolmuni), naravni most *Krčnik* (na eni strani), ter manj znano divjino v najbolj strmem delu (na drugi strani).

-**reka Idrija:** edina 'prava' obstoječa reka, ki se sicer nahaja na skrajnem SZ delu občine Brda. Gre pravzaprav za t. i. mejno reko, ob državni meji med Slovenijo in Italijo in na območju občine teče le nekaj kilometrov [[https://sl.wikipedia.org/wiki/Idrija_\(reka\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Idrija_(reka)), http://pas.s56g.net/pdf/057_Golobrado.pdf].

-**potok Končnar:** nahaja se med Biljano in Kozano; neposredna okolica je zelo bogata z metulji

-**potok Vedrijanšček:** pod vasjo Vedrijan postane potok Reka (na mostu pri vinski kleti — Klet Brda, slednja tabla označuje za reko). Eno od pomembnejših mrestišč laške žabe, okolica je bogata s pticami, metulji in kačjimi pastirji.

-**potok Pevmica:** teče skozi vas Podsabotin in se izliva v reko Sočo na italijanski strani. Eno najpomembnejših mrestišč laške žabe na Goriškem, v neposredni okolici pa zelo pomembni travniki za več vrst zelo ogroženih metuljev.

POZITIVNI: v neposredni okolici, naravi večine predhodno omenjenih potokov lahko srečamo številčne kolesarje, sočasno pa je zaznati vse več pohodnikov in sprehajalcev, predvsem domačinov Brd na slednjih področjih. Posledično navedenemu, posamezniki nimajo več poguma iti s škropilnico oz. pršilnikom k potoku (npr. umivanje/splakovanje škropilnic za škropljenje v potokih), kot se je včasih rado dogajalo — pred več leti.

NEGATIVNI: včasih se pojavi kakšen 'lovec' na potočne rake, slednje je zelo težko izslediti.

Vir: *Analiza stanja in teženj v prostoru občine Brda*, 2007 (interno gradivo), Borut Kumar*

1.1.4 Geologija

-**Korada** 812m, najvišji vrh Goriških Brd. Kamnine: konglomerat, breča

-**Sabotin** 609m: posebnost Sabotina je potek gore SZ-JV v dolžini 12km, v širino pa le do 2km. Deluje kot naravna pregrada pred hladnimi vetrovi iz V in tako blaži efekte burje. Različne vrste kamnin (apnenci, boksit, fliš). Veliko fosilov (predvsem školjke, pa tudi mikrofosili)

-**soteska Krčnik** z naravnim mostom in tolmoni

POZITIVNI: ozaveščeni (predvsem tuji turisti) zelo poudarjajo ohranjanje favne in flore, ter videza gora

NEGATIVNI: občasna vožnja z motornimi kolesi in terenskimi vozili izven voznih poti (uničevanje travnikov in povzročanje erozije ter hrupa).

Vir: *Analiza stanja in teženj v prostoru občine Brda, 2007* (interno gradivo), Borut Kumar*

1.1.5 Pokrajina in razgled

Pokrajina Brd je gričevnata, na robu pa hribovita, ki sicer asociativno spominja na pokrajino Toskano v Italiji. Pokrajina destinacije Brda ima večinoma še vedno lepo strukturirano kulturno krajino.

Slikoviti razgledi: Sabotin, Šmartno, Mejnik z razglednim stolpom, Sveti Križ nad Kojskim, Sveti Andrej v Vrhovlju pri Kožbani.

POZITIVNI: kulturno krajino se v glavnem ohranja, saj ima velik turistični pomen

NEGATIVNI: mi niso znani

Vir: Borut Kumar*

1.1.6 Paleontologija

Brda so v geoloških krogih znana po fosilih. Posledično s pravkar navedenim se je izoblikovalo kar nekaj strokovnih člankov. Prevladujejo predvsem polži (med njimi tudi t. i. *Velates perversus*), školjke, razna mikrofavna in mikroflora.

Nekaj člankov iz revije Geologija

<http://www.geologija-revija.si/dokument.aspx?id=139>

<http://www.geologija-revija.si/dokument.aspx?id=404>

<http://www.geologija-revija.si/dokument.aspx?id=919>

POZITIVNI: zaenkrat je malo, saj le redki turisti, ki se zanimajo za fosile tudi omenjajo pomen varovanja le-teh.

NEGATIVNI: nabiranje fosilov v Brdih ni pereč problem, na pobočju hriba Sabotin pa je konkretnější. Medobčinsko sodelovanje na tem področju bi bilo zelo zaželeno. Veliko bi pomenilo npr. že to, da bi turistični vodiči in naravovarstveniki imeli pravico ukrepanja v primeru najdbe nelegalnega nabiranja fosilov.

Vir: Borut Kumar*

2.del: Razvoj, ki vpliva na turizem destinacije

2.1 Okoljska tveganja:

v največji meri gre s slednjim v neposredni zvezi za pesticide, saj je prevladujoča dejavnost v Brdih kmetijstvo. Resda se je marsikaj spremenilo tudi na omenjenem področju, predvsem na boljše, in sicer z vidika varovanja narave. Integrirana pridelava, izobraževanje uporabnikov glede pesticidov, povzroča, da se vse več kmetovalcev usmerja na bio ali ekološko pridelavo, pa tudi zakoni glede uporabe pesticidov so zelo

strogi, inšpekcije pa pogoste.

Pred leti se je planiral kamnolom na pobočjih Korade, plan je bil sicer zaradi nasprotovanja lokalnega prebivalstva zaustavljen.

2.2 Nevarnost naravnih nesreč:

-potresi: Zahodna Slovenija je bila vedno seizmično aktivna, predvsem zaradi t. i. 'Idrijske prelomnice', ki je zmožna generirati zelo hude potrese (kot l.1511). Stranski krak te prelomnice vodi tudi čez hrib Sabotin neposredno v Brda, vendar lahko sproži le šibke (ponavadi za ljudi neopazne) potrese. Mimogrede velja omeniti, da imajo na italijanski strani Sabotina seizmograf, ki lahko zabeleži potrese celo na Japonskem.

Viri: http://www.arso.gov.si/potresi/potresna%20aktivnost/Mo%C4%8Dni_potresi_v_preteklosti.pdf
Il terremoto del Friuli del 1976, Istituto Nazionale di Oceanografia e di Geofisica Sperimentale-OGS (publikacija v prilogi)

2.3 Podnebne spremembe

Te se v Brdih poznajo najbolj po večinoma milih zimah, tj. brez snega, bodisi omembe vrednega mraza.

2.4 Kriminal in goljufije

Tu izpostavljam predvsem dejstvo, da odkar so ukinili kosovne kontejnerje, se je število kraj zelo zmanjšalo. Občina destinacije Brda je med najbolj varnimi na Primorskem.

Vir: Borut Kumar*